

Ученые записки Таврического национального университета им. В. И. Вернадского
Серия «Юридические науки». Том 26 (65). 2013. № 2-2. С. 396-400.

УДК 341.232.2:343.57

РОЛЬ ООН У БОРОТЬБИ З ТРАНСНАЦІОНАЛЬНОЮ ОРГАНІЗОВАНОЮ ЗЛОЧИННІСТЮ

Столярський О. В.

*Львівський національний університет імені Івана Франка
м. Львів, Україна*

У статті досліджується специфіка діяльності ООН у боротьбі з транснаціональною організованою злочинністю. Аналізується діяльність основних органів, конгресів та інститутів ООН у сфері міжнародно-правового співробітництва у боротьбі з транснаціональною злочинністю та норми Конвенції ООН проти транснаціональної організованої злочинності 2000 р.

Ключові слова: ООН, боротьба, транснаціональна організована злочинність, міжнародно-правове співробітництво.

Вступ. У сучасних умовах ефективність міжнародної боротьби із транснаціональною організованою злочинністю може бути досягнута за допомогою співпраці як у межах міжнародних організацій, так і на підставі існуючих міжнародних угод. Особливо велика роль у цьому належить Організації Об'єднаних Націй, яка може найуспішніше координувати такі дії шляхом розробки і здійснення узгодженої та достовірної міжнародної стратегії і політики.

Міжнародна співпраця у протидії транснаціональній організованій злочинності, що проводиться під егідою ООН, дає широкі можливості координації антикримінальних зусиль держав. Стратегічний план ООН може розглядатися як глобальний план протистояння злочинності. Цей план включає дослідження найбільш небезпечних форм транснаціональної організованої злочинності і розробку заходів щодо її запобігання. Завдання запобігання транснаціональній організованій злочинності розцінюється як першочергове на національному і глобальному рівнях [1].

Постановка завдання. Мета статті – спроба наукового аналізу діяльності основних органів ООН у сфері міжнародно-правового співробітництва у боротьбі з транснаціональною організованою злочинністю та норм Конвенції ООН проти транснаціональної організованої злочинності 2000 р.

Результати дослідження. Функція ООН як організатора боротьби з транснаціональною організованою злочинністю у світі впливає зі ст. 1 її Статуту, де вказано, що ООН підтримує міжнародний мир і безпеку, розвиває дружні відносини між державами; здійснює міжнародну співпрацю щодо вирішення міжнародних проблем економічного, соціального і гуманітарного характеру [2, с. 8].

Основним робочим органом, що координує діяльність держав – членів ООН у боротьбі зі злочинністю, є Економічна і Соціальна Рада ООН (ЕКОСОП), у складі якої

функціонує Комісія із запобігання злочинності і кримінального правосуддя. Комісія з попередження злочинності і кримінального правосуддя у складі 40 держав-членів є функціональним органом ЕКОСОП. Вона розробляє міжнародну політику і координує дії із запобігання злочинності і кримінальному правосуддю. Результатом діяльності Комісії є концептуальні положення, які приймаються конгресами ООН із запобігання злочинності і поведження з правопорушниками.

Конгреси ООН із запобігання злочинності скликаються відповідно до п. (d) додатку до резолюції 415 (V) Генеральної Асамблеї від 1 грудня 1950 р., в якій передбачається скликання через кожні п'ять років міжнародного конгресу в цій сфері, а також відповідно до резолюцій 46/152 від 18 грудня 1991 р., 56/119 від 19 грудня 2001 р., 57/170 від 18 грудня 2002 р., 58/138 від 22 грудня 2003 р. і 59/151 від 20 грудня 2004 р. [3, с. 77].

На конгресах розглядається широкий спектр тем, які є важливим чинником міжнародних зусиль із запобігання злочинності і кримінальному правосуддю, впливаючи на національну політику і професійну практику. Будучи глобальним форумом, конгреси сприяють обміну інформацією і найефективнішими видами практики між державами і фахівцями, що працюють у цій сфері. Їх загальна мета полягає у сприянні розвитку ефективної політики у сфері попередження злочинності і розробці заходів щодо забезпечення кримінального правосуддя у всьому світі. Конгреси з питань злочинності проходили в різних частинах світу, а саме: 1960 р. – Лондон, Сполучене Королівство; 1965 р. – Стокгольм, Швеція; 1970 р. – Кіото, Японія; 1975 р. – Женева, Швейцарія; 1980 р. – Каракас, Венесуела; 1985 р. – Мілан, Італія; 1990 р. – Гавана, Куба; 1995 р. – Каїр, Єгипет; 2000 р. – Відень Австрія; 2005 р. – Бангкок, Таїланд; 2010 р. – Сальвадор, Бразилія.

Крім конгресів у системі органів ООН існує ряд інститутів, що спеціально займаються питаннями боротьби із транснаціональною організованою злочинністю, наприклад: Центр із міжнародного запобігання злочинності (Віденський центр); Міжрегіональний римський науково-дослідний інститут ООН із питань злочинності і правосуддя; Азіатський і Далекосхідний інститут ООН в Токіо із запобігання злочинності і поведження з правопорушниками; Інститут Гельсінкі із запобігання злочинності і боротьби з нею; Африканський інститут ООН із запобігання злочинності і поведження з правопорушниками; Арабський дослідницький і навчальний центр в Ель Ріаде з питань безпеки; Австралійський (Канберра) інститут криминології; Канадський (Ванкувер) Міжнародний центр із реформ кримінального законодавства і політики з кримінального правосуддя та інші [4].

Питання боротьби зі злочинністю, зокрема з її транснаціональними організованими структурами, постійно знаходиться на порядку денному ООН. Зокрема, 18 грудня 1991 р. була прийнята і продовжує розроблятися спеціальна Програма ООН з боротьби зі злочинністю і кримінального правосуддя. Її головним завданням, як указано в преамбулі, є надання допомоги у вирішенні нагальних потреб світової спільноти у справі запобігання кримінальних проявів і правосуддя. У числі основних цілей Програми слід назвати боротьбу зі злочинністю національного і транснаціонального характеру; об'єднання зусиль держав – членів ООН у запобіганні транснаціональній злочинності; ефективне здійснення кримінального правосуддя; сприяння дотри-

манню найвищих стандартів справедливості, гуманності, правосуддя і професійного поведіння [5, с. 555].

Особливе місце у структурі ООН у сфері боротьби з транснаціональною злочинністю займає Комісія із запобігання злочинності і кримінального правосуддя у складі Економічної і Соціальної ради ООН. Щодо результатів її діяльності, наприклад, у рамках Комісії була підготовлена і прийнята 51 сесією Генеральної Асамблеї ООН від 1996 р. Декларація про злочинність і суспільну безпеку. У ній, зокрема, було вказано, що всі держави – члени ООН повинні взяти на себе публічне зобов'язання взаємно співробітничати в цілях запобігання транснаціональній, зокрема організованій, злочинності, незаконного обороту наркотиків і зброї, контрабанди різних видів заборонених товарів, торгівлі людьми, терористичних актів, корупції і відмивання злочинних доходів.

Крім того, у зв'язку з постійним зростанням міжнародної співпраці, розвитком усіх її напрямів і форм, Генеральною Асамблеєю ООН було доручено Комісії розглянути питання про розробку міжнародної конвенції проти транснаціональної організованої злочинності. Даний мандат ґрунтувався на вирішеннях проблем політичної декларації і Глобального плану дій, прийнятих Всесвітньою конференцією з боротьби з транснаціональною організованою злочинністю в Неаполі в листопаді 1994 р.

Розробка конвенції велася в активному режимі протягом двох років під керівництвом заступника Генерального секретаря ООН Піно Арлакки.

15 листопада 2000 р. Генеральною Асамблеєю ООН була прийнята Конвенція ООН проти транснаціональної організованої злочинності. Аналізуючи цю Конвенцію, необхідно відзначити її багатоплановість та універсальність у регулюванні боротьби з таким найнебезпечнішим явищем, як транснаціональна організована злочинність. По суті справи, вона ввібрала в себе попередній досвід держав у створенні міжнародно-правових документів у справі об'єднання зусиль із запобігання організованої злочинності і боротьби з нею. У Конвенції знайшли віддзеркалення такі широковідомі міжнародно-правові акти, як Міланський план дій, прийнятий у 1985 р. на VII Конгресі ООН із запобігання злочинності і поведіння з правопорушниками, Типовий договір про видачу (резолюція 45/116 Генеральної Асамблеї ООН), Типовий договір про взаємну правову допомогу у сфері кримінального правосуддя (резолюція 45/117 Генеральної Асамблеї ООН), політична декларація і Глобальний план дій проти транснаціональної організованої злочинності 1994 р. тощо [6, с. 432].

Конвенція дає наступне трактування транснаціонального злочину: злочин здійснено в більш ніж одній державі; здійснено в одній державі, але істотна частина його підготовки, планування, керівництва або контролю має місце в іншій державі; злочин здійснено в одній державі, але за участю організованої злочинної групи, яка здійснює злочинну діяльність у більш ніж одній державі; злочин здійснено в одній державі, але його істотні наслідки мають місце в іншій державі (ст. 3). Як механізм боротьби з транснаціональною злочинністю, Конвенція пропонує державам ухвалення законодавчих та інших заходів, спрямованих на запобігання фактів відмивання доходів від злочинів (ст. 6, 7); заходів проти корупції і відповідальності юридичних осіб за участь останніх у серйозних злочинах, до яких причетна організована злочинність (ст. 8, 9); заходів, які можуть забезпечувати можливості конфіскації та арешту доходів від злочинів і розпорядження конфіскованими доходами від злочинів (ст. 12, 13, 14) [7, с. 227].

Висновки. Таким чином, слід зауважити, що в підвищенні діяльності ООН у боротьбі з транснаціональною організованою злочинністю істотною роль відіграють її структурні органи, інститути і спеціалізовані конгреси. Особливістю діяльності ООН також є й те, що в межах, наприклад, указаних інститутів здійснюється проведення наукових досліджень у сфері боротьби з транснаціональною організованою злочинністю, проведення семінарів із підвищення кваліфікації кадрів національних правоохоронних органів, надання методичної, матеріальної і технічної допомоги в розробці спеціальних проектів, забезпечення зацікавлених організацій інформацією про злочинність і заходи боротьби з нею.

Вагомим досягненням діяльності ООН у боротьбі з транснаціональною організованою злочинністю стало прийняття в 2000 р. Генеральною Асамблеєю ООН Конвенції ООН проти транснаціональної організованої злочинності. Цінність указаної Конвенції полягає в тому, що вона чітко встановлює і конкретизує для кожної держави-учасника ухвалення таких законодавчих та інших заходів, які можуть визначати кримінальними ряд діянь, установлених у Конвенції, коли вони прямо або побічно здійснюються у складі організованої злочинної групи. У реалізації цих положень роль Організації Об'єднаних Націй як лідера і координатора політики і стратегії в боротьбі з транснаціональною організованою злочинністю набуватиме все більшого значення. Тому в цілях підвищення ефективності діяльності ООН у боротьбі з транснаціональною організованою злочинністю пропонувані нею заходи, крім своєї універсальності і загальносвітової значущості, повинні носити характер практичної застосовності, особливо в плані їх імплементації в національні законодавства держав.

Список літератури:

1. Документ ООН A/CONF.187/5 // Режим доступа. – [Электронный ресурс] : www.inter.criminology.org.ua/modules.php.
2. Действующее международное право : в 3 т. / Сост. Ю. М. Колосов, Э. С. Кривчикова. – М. : Изд-во Московского независимого института международного права, 1996. – Т. 1. – С. 8.
3. Костенко Н. И. Роль Организации Объединенных Наций и эффективные меры по борьбе с транснациональной организованной преступностью / Н. И. Костенко // Государство и право. – 2006. – № 7. – С. 76-82.
4. Конвенция Организации Объединенных Наций против транснациональной организованной преступности. Резолюция 55/25 Генеральной Ассамблеи от 15 ноября 2000 г. // Режим доступа. – [Электронный ресурс] : www.un.org/ru/documents/decl_conv/conventions/orgcrime.shtml.
5. Криминология : учебник / под ред. В. Н. Кудрявцева, В. Е. Эминова. – 2-е изд. – М. : Юристъ, 2000. – С. 555.
6. Международное право : учебник / отв. ред. Ю. М. Колосов, Э. С. Кривчикова. – М. : Международные отношения, 2000. – С. 432.
7. Международное уголовное право : учеб. пособие / под общ. ред. В. Н. Кудрявцева. – 2-е изд. – М. : Наука, 1999. – С. 227.

Столярський О. В. Роль ООН в боротьбі з транснаціональною організованою злочинністю / О. В. Столярський // Ученые записки Таврического национального университета имени В. И. Вернадского. Серия: Юридические науки. – 2013. – Т. 26 (65). № 2-2. – С. 396-400.

В статье исследуется специфика деятельности ООН в борьбе с транснациональной организованной преступностью. Анализируется деятельность основных органов, конгрессов и институтов ООН в сфере международно-правового сотрудничества с транснациональной преступностью и нормы Конвенции ООН против транснациональной организованной преступности 2000 г.

Ключевые слова: ООН, борьба, транснациональная организованная преступность, международно-правовое сотрудничество.

ROLE OF THE UNO IN FIGHT AGAINST THE TRANSNATIONAL ORGANIZED CRIME

Stolyarskiy O. V.

Lviv National University named after Ivan Franko, Lviv, Ukraine

In the article the specific of activity of the UNO is investigated in a fight against the transnational organized crime. Activity of a basic organs, congresses and institutes of the UNO is analyzed in the sphere of international cooperation in a fight against transnational criminality and norms of Convention of the UNO against the transnational organized crime of 2000.

The main working body that coordinates the work of UNO member States in combating crime, is the UNO Economic and Social Council, which consists of functions, the Commission on crime prevention and criminal justice. The Commission on crime prevention and criminal justice in the 40 member States is a functional body of the Economic and Social Council of the UNO. It develops international policy and coordinates the activities of crime prevention and criminal justice. The result of the activity of the Commission is to conceptual positions, which are accepted Nations congresses on the prevention of crime and the treatment of offenders.

The Congress discusses a range of topics that are important factor of international efforts on crime prevention and criminal justice, influencing national policies and professional practices. As a global forum, congresses facilitate the exchange of information and effective practices among States and professionals working in this field. Their overall objective is to contribute to the development of effective policies in the field of crime prevention and preparation of measures for criminal justice worldwide. Crime congresses were held in different parts of the world.

Issues of combating crime, in particular its transnational organized structures, is constantly on the agenda of the UNO. In particular, 18 December 1991 was adopted and continues to be developed the special Program of the UNO on crime and criminal justice. Its main task, as stated in the preamble, is to provide assistance in solving the pressing needs of the international community in preventing criminal manifestations and justice. Among the main objectives of the Programme should be named the fight against crime of the national and transnational nature, to unite efforts of UNO member States in the prevention of transnational crime; effective implementation of the criminal justice system; promotion of the highest standards of fairness, humanity, justice and professional conduct. A special place in the structure of the UNO in combating transnational crime takes the Commission on crime prevention and criminal justice in the composition of the Economic and Social Council of the UNO. Regarding the results of its operations, for example, the Commission was prepared and adopted the 51st session of the General Assembly of the United Nations (1996) Declaration on crime and public security. In it, in particular, it was stated that all UNO member States must take the public obligation to mutually cooperate in order to prevent transnational, in particular organized crime, illicit drugs and weapons, smuggling of different types of illicit goods, human trafficking, terrorism, corruption and money laundering. In addition, in connection with the continued growth of international cooperation, the development of all its directions and forms of the UNO General Assembly was requested to Commission consider the development of an international Convention against transnational organized crime. This mandate was based on the decision of problems of the political Declaration and the Global plan of action, adopted by the world conference against transnational organized crime in Naples in November 1994. Thus, it should be noted that the increase of the activities of the UNO in combating transnational organized crime significant role is played by its structural bodies, institutions and specialized congresses. The peculiarity of the UNO, within such, these institutions are conducting research in the field of combating transnational organized crime, holding of seminars for raising qualification of personnel of national law enforcement agencies, rendering methodical, material and technical assistance in the development of special projects for interested organizations with information on crime and measures of combating it.

Significant achievement of the UNO activities in the fight against transnational organized crime was the adoption in 2000 by the UNO General Assembly of the UNO Convention against transnational organized crime. The value of the said Convention is that it clarifies and specifies for each state party to adopt such legislative and other measures, which may determine the number of criminal acts set out in the Convention when they are directly or indirectly carried out in an organized criminal group. In implementing these provisions, the role of the United Nations as a leader and coordinator of the policy and strategy in the fight against transnational organized crime will occupy an every greater place. Therefore, to improve the effectiveness of UNO activities in the fight against transnational organized crime and the action it proposes, in addition to its versatility and global importance, must be in the nature of the practical applicability, especially in terms of their implementation in national legislations of States.

Key words: UNO, fight, transnational organized crime, international legal cooperation.